

RĪGĀ

2019. gada 29. aprīlī
Nr. 1-23/85_e
Uz: 23.04.2019. vēstuli Nr. 1-3.2/647

Iepirkumu uzraudzības birojam
pasts@iub.gov.lv

Par kredītiestāžu prasību ar nodrošināto mantu
apdrošināt noteiktās apdrošināšanas sabiedrībās

Cien. Gailes kundze!

Finanšu nozares asociācija (turpmāk – Asociācija) ir saņēmusi Iepirkumu uzraudzības biroja 2019. gada 23. aprīļa vēstuli Nr. 1-3.2/647 (turpmāk – vēstule), ar kuru lūdzat skaidrot, vai kredītiestādes ir tiesīgas izvirzīt nosacījumu, ka aizdevumu līgumu nodrošinājums ir apdrošināms tikai kādā no konkrētās kredītiestādes akceptētajām apdrošināšanas sabiedrībām.

Vispirms vēlamies pateikties par iespēju izteikt viedokli šajā jautājumā. Aprakstītā situācija pirmšķietami var radīt neskaidrības, ņemot vērā trīs jomu sadursmi – konkurences tiesības (1. punkts), finanšu pakalpojumu sniegšanu (2. punkts) un publisko iepirkumu (3. punkts). Tādēļ, atbildot uz Jūsu vēstuli, tajā uzdotie jautājumi aplūkojami no katras jomas skatupunkta atsevišķi un arī to savstarpējā mijiedarbībā (4. punkts).

1. Konkurences padome ir norādījusi, ka kredītiestādes ir tiesīgas izvēlēties sadarboties ar tādiem tirgus dalībniekiem, kuru preces vai pakalpojumi ir lētāki, ar labāku kvalitāti vai kuri piedāvā labākus sadarbības nosacījumus. Proti, ķīlas priekšmeti bankai par labu tiek ieķīlāti nolūkā nodrošināt kredītiestādes klientu saistību izpildi pret banku, kā apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs tiek norādīta kredītiestāde. Iestājoties apdrošināšanas gadījumam, kredītiestādei ir tiesības saņemt apdrošināšanas atlīdzību no apdrošināšanas sabiedrības, kura ir veikusi minētā nekustamā īpašuma apdrošināšanu. Šādā situācijā kredītiestādei kā apdrošināšanas saņēmējam ir ļoti būtisks apdrošināšanas atlīdzības izmaksātājs.¹ Turklāt jāņem vērā, ka Asociācijai nav zināms, ka kāda no kredītiestādēm atrastos dominējošā stāvoklī, un tādējādi tās darbībai būtu izvirzāmi atšķirīgi nosacījumi.

2. Kredītiestādes sniedz finanšu pakalpojumus, to mērķis nav nekādā veidā radīt kādas priekšrocības citam finanšu pakalpojumu sniedzējam – apdrošināšanas komersantam. Kredītriska pārvaldības normatīvie noteikumi (2014. gada 29. oktobris Nr. 248. Izdevējs: Finanšu un kapitāla tirgus komisija) prasa kredītiestādei efektīvi pārvaldīt

¹ Konkurences padomes 2004. gada 19. jūnija lēmums Nr. 48 (Prot. Nr. 38, 6. §).
Pieejams: https://www.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/8J37Dc9wen.pdf

kredītrisku. Lai atzītu nodrošinājumu par piemērotu, kredītiestāde pārbauda tā tiesiskos nosacījumus, lai pārliecinātos par nodrošinājuma atsavināšanas (pārņemšanas, pārdošanas) iespējām, apdrošināšanas izmantošanas iespējām un citiem nosacījumiem (31. punkts).

Ne visas kredītiestādes viedo īpašu sarakstu ar apdrošināšanas komersantiem, tomēr tās, kuras šādu veido, papildus Konkurences padomes jau minētajiem argumentiem ņem vērā šādu pieeju:

- a. kredītiestādes apzina līdzšinējo praksi, sadarbību ar apdrošināšanas komersantiem, pieredzi, vēsturiskos notikumus, veic risku izvērtējumu un apzina citus aspektus. Apdrošināšanas komersantu produkti un piedāvātie noteikumi dažāda veida mantas apdrošināšanai ir atšķirīgi (pašrisks, apdrošinātie riski, izņēmumi, termiņi utt.), un tas ir risks, kas ir jāapzina un jāņem vērā katrā individuālā gadījumā. Kredītiestādes viedo šādu sarakstu, lai nodrošinātu ērtumu un drošumu klientiem, kā arī veiksmīgu risku pārvaldību;
- b. apdrošināšanas komersantu saraksts ir pietiekami plašs, bieži vien tas ir arī publiski pieejams;
- c. tiesiskais pamats ir klienta un kredītiestādes līgums, kā arī minētie Kredītriska pārvaldības normatīvie noteikumi. Ja līgums netiek ievērots, var tikt pieprasīta aizdevuma pirmstermiņa atmaksa un/vai iestāties citas tiesiskās sekas;
- d. kredītiestādēs pastāvīgi vērtē apdrošināšanas tirgus tendences, lai novērstu iespējamus zaudējumus sev un klientiem, un tas ir atzīstams par kredītiestāžu juridisko pienākumu – nodrošināt piesardzīgu kredītriska pārvaldību nolūkā sargāt noguldītāju līdzekļus un nodrošināt finanšu stabilitāti (Kredītiestāžu likuma 34.² pants un citas attiecīgās likuma nodaļas normas).

3. Lai arī kredītiestādei ir tiesības brīvi izvēlēties, kādus apdrošināšanas komersantus akceptēt, un tas neveido konkurences tiesību pārkāpumu (ņemot vērā arī faktu, ka tas atbilst labai finanšu pakalpojumu sniegšanas praksei), Asociācija apzinās, ka publiskajos iepirkumos attiecībā uz konkurenci starp piegādātājiem pastāv augstākas prasības par tām, ko izvirza konkurences tiesības.

Tādēļ šādus gadījumus risina individuāli. Proti, plānojot kredīta iepirkumu, vajadzētu paredzēt, ka būs jāizsludina iepirkums apdrošināšanai un šo jautājumu būtu vēlamas atrisināt jau kredītīguma slēgšanas laikā.

Ja tas nav veikts, tad pastāv iespēja rast individuālus risinājumus – cita apdrošināšanas komersanta saskaņošanu, vienošanos par galvenajām nolikumā ietveramajām prasībām (sk. 2.punkta "a" apakšpunktu) utt.

4. Kredītiestādes mērķis nav izvēlēties konkrētu apdrošināšanas komersantu, bet gan nodrošināt, ka ir maksimāli samazināti riski tam, ka, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, kredītiestāde varētu nesaņemt atlīdzību, un tā būtu jāsedz klientam no saviem resursiem, kuru viņam varētu arī nebūt, tādējādi radot situāciju, ka klients var būt pakļauts maksātnespējas riskam. Minētais neizslēdz iespēju rīkot publisko iepirkumu tiesiskā un lietderīgā veidā. Kredītiestādes vērtē jautājumu pēc būtības. Asociācija uzver, ka vēstulē aprakstītās situācijas labākais risinājums ir komunikācija starp klientu un kredītiestādi sapratīgā un normatīviem aktiem atbilstoša risinājuma panākšanai, un esošā prakse to jau apliecina (arī tādā veidā, ka ir bijuši gadījumi, kad tiek akceptētas apdrošināšanas polises arī ārpus noteiktā saraksta). Ja risinājums komunikācijā netiek panākts, tad situācijas risinājumu nosaka līgums starp klientu un kredītiestādi.

Ja Jums ir nepieciešama papildu informācija, būsīm priecīgi to sniegt gan klātienē, gan attālinātā saziņā.

Ar cieņu

valdes priekšsēdētāja

Sanda Liepiņa

**ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR
DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU**

E. Pastars, edgars.pastars@financelatvia.eu